

Referat af følgegruppemøde d. 26/6-06 på Stenlille Bibliotek

Tilstede:

Kjeld Hansen, Vestsjællands Amt (Formand for følgegruppen)

Niels Wichman, Det Regionale Museums Råd

Kjeld Braun, repr. for kommunerne

Henrik Bundgård, sommerhus- og frijordsejerne

Flemming Larsen, Friluftsrådet

Carsten Vig Jensen, Landbo Sjælland

Peter Christensen, Familielandbruget

Arne Hastrup, Danmarks Naturfredningsforening

Anders Fischer, Kulturarvstyrelsen

Arne Jørgensen, Odsherred Skovdistrikt

Morten Rolsted, Odsherred Skovdistrikt

Palle Graubæk, Odsherred Skovdistrikt, referent

*Kjeld Hansen* bød velkommen til mødet og en særlig velkomst til Henrik Lynghus og Søren Hinge Christensen fra CowiConsult, samt Jess Løkkegård.

Som det fremgår af den udsendte dagsorden er CowiConsult tilstede i dag for at fremlægge de første resultater af deres arbejde.

Jess Løkkegård er til stede i dag idet han er blevet hyret af Skov- og Naturstyrelsen til at foretage en sondering af de enkelte lodsejeres holdning til evt. vandstandshævning i projektområdet. Han arbejder således ikke for CowiConsult, men som uafhængig på projektet. Tanken er at Jess Løkkegård skal aflægge besøg hos den enkelte lodsejer.

Jess Løkkegård er i dag selvstændig advokat, men har i en lang årrække været advokat i Landboforeningen.

*Kjeld Hansen* orienterede om at Foreningen til bevarelse af naturen i den østlige del af Åmosen, d.d. har meddelt at de ikke længere ønsker at være medlem af følgegruppen.

Kjeld Hansen beklagede at de havde meldt sig ud netop nu hvor der var noget konkret at forholde sig til. Det er vigtigt at alle holdninger er repræsenteret i følgegruppen. Det har vist sig ved flere andre tilsvarende store projekter, hvor man arbejder med de samme forhold omkring borgerinddragelse, projektarbejde og lignende, at det er vigtigt at både tilhængere og modstandere er med i arbejdet.

Jeg håber at I andre fortsat vil være med her i slutspurten. Vi skal til at skrive på en afrapportering. Det er også ved at være tid for de skriftlige bidrag fra de enkelte følgegruppemedlemmer. Disse bidrag vil, sammen med øvrige bidrag, indgå i den samlede afrapportering.

*Carsten Vig Jensen.* Der er et enkelt ord i Susie's brev som jeg hæftede mig ved og det er ordet borgerinddragelse. Jeg fornemmede på sidste møde at det kunne blive et problem set ud fra Foreningen til bevarelse af naturen i den østlige del af Åmosen side, med både at nå henvendelse til den enkelte lodsejer, dernæst offentligt møde og den endelige afrapportering til Skov- og Naturstyrelsen, således at de kan få sendt den videre til behandling i.f.m. finanslovsforhandlingerne. Det er vel nogen af de ting vi også kommer til at drøfte i aften.

*Henrik Bundgård.* Beklageligt at man som følgegruppemedlem endnu ikke har modtaget referat fra sidste møde, hvori der er væsentlige bemærkninger. Jeg savner også at få noget materiale ud i god tid før møderne, således at man kan nå at drøfte det med sit bagland. Jeg betragter derfor dette møde som et ekstra møde, og ikke som det sidste møde i følgegruppen.

*Kjeld Hansen.* Mødet i dag er ikke det sidste, men efter drøftelser med Morten er vi blevet enige om at indkalde til dette, hvor mødes hovedindhold vil være fremlæggelse af CowiConsult's resultater. Vedr. Foreningen til bevarelse af naturen i den østlige del af Åmosen, så skal de være meget velkomne til at indtræde i følgegruppen igen, hvis de måtte ønske det.

*Arne Hastrup.* Enige med øvrige deltagere, at det er meget beklageligt at Foreningen til bevarelse af naturen i den østlige del af Åmosen har trukket sig. Uagtet at de ikke er med mere bør materiale der omtales i aften sendes til foreningen. De bør ligeledes opfordres til at træde ind i igen.

*Kjeld Hansen.* Jeg vil tage kontakt til foreningen og få en snak med dem.

*Ad dagsordenens pkt. 1 godkendelse af dagsordenen.*

*Peter Christensen.* Under punktet Evt. bør vi fastlægge datoer for de kommende møder og deadlines.

Ingen bemærkninger i øvrigt til den udsendte dagsorden.

*Ad dagsordenens pkt. 2 Præsentation fra Cowi af vandstandshævning. Det vil på mødet være muligt at præsentere 3 statiske modeller og 1 af de 4 dynamiske modeller. Den dynamiske model vil illustrere den højeste af de 4 vandstandshævningsmuligheder, der undersøges. Desuden vil andre emner som tørkesprækkernes betydning, problemer pga. lokale kildevæld og lokale dræningsproblemer og muligheder i disse områder også kunne diskuteres.*

Henrik Lynghus gav en præsentation af sin kollega Søren Hinge Christensen, som i det daglige arbejder på projektet og af sig selv, som leder af projektgruppen. Henrik Lynghus orienterede ligeledes om baggrunden for forsinkelsen med udarbejdelse af forprojektbeskrivelsen. Årsagen til forsinkelsen skyldes, som nævnt på et tidligere møde, det langvarige snedække som først sidst i marts gav mulighed for flyscanning af området.

De 3 scenerier blev præsenteret, og efter aftale vil materialet inkl. kortmateriale efterfølgende tilgå følgegruppens medlemmer. Cowi's fremlæggelse refereres derfor ikke direkte. De efterfølgende bemærkninger er således et sammendrag af de spørgsmål og bemærkninger som følgegruppen havde til fremlæggelsen.

*Carsten Vig Jensen.* Er I sikre på grundvandssituationen i Jeres resultater. Grundvandsflytninger er et af de store væsentlige spørgsmål i området?

*Cowi.* Vi har indhentet alt hvad der er af målinger af grundvandsspejlet i området, både tørre, våde og drænedes områder, det er lagt ind i et program, således at man kan vurdere grundvandets bevægelser, f.eks. når det regner vil der i kraft af dræningen være et stort afløb ned mod åen. Der er et positivt overskud af grundvand til Åmosen. Der er meget der tyder på at der kommer meget grundvand til fra de nærliggende arealer, hvor terrænet hæver sig.

*Flemming Larsen.* Har I overblik over grøfter og lignende?

*Cowi.* Der er indhentet drænkort og planer fra HedeDanmark (som tidligere hed Hede Selskabet).

*Henrik Bundgård.* Der var i dagene op til flyscanning store områder med sne, er der taget højde for det ved flyscanningen?

*Cowi.* Der er efterfølgende lavet 25 kontrolmålinger for at sikre at der ikke er væsentlige differencer. Kun en af de efterfølgende målinger viste et andet resultat. Man kan derfor godt stole på flyscanningen.

*Carsten Vig Jensen.* Naturværdierne i området, som bl.a. Foreningen til bevarelse af naturen i den østlige del af Åmosen har efterlyst, hvor langt er I med det?

*Cowi.* Vi forventer at have noget klart sidst i denne uge, samt en konsekvensvurdering ud fra en biologisk vurdering.

*Henrik Bundgård.* Timing i tidsplanen er ikke god, der er i følgegruppen behov for på et tidligere tidspunkt af få detaljer. Man burde måske melde ud at forprojektbeskrivelsen tager den tid det tager.

*Kjeld Hansen.* Dette er et forprojekt som skal være færdigt. Først senere, hvis der bliver politisk opbakning til projektet, skal der laves en egentlig projektbeskrivelse.

*Kjeld Hansen.* Et af de spørgsmål der har været diskuteret meget er naturplejen i området, Er det noget I kommer ind på i forprojektbeskrivelsen, hvordan man gør, hvad det koster o.s.v.?

*Cowi.* Der vil i beskrivelsen komme forslag til pleje, samt beregninger af omkostninger hertil.

*Henrik Bundgård.* En ting er at man kan måle og registrere forholdene i området, er der også foretaget en vurdering af, hvad der ser dejligt ud?

*Cowi.* Det er Habitatdirektivet der danner grundlag for de målinger og registreringer der sker i området. Det er ikke muligt at lave en objektiv vurdering af hvad der ser godt ud, det vil helt afhænge af om man f.eks. er botaniker, arkæolog, landmand eller blot naturnyder. Derfor bruger vi Habitatdirektivet som udgangspunkt, her er oplyst hvilke dyr, fugle, planter o.s.v. som vi er forpligtiget til at beskytte i.f.t. EU.

*Arne Hastrup.* Man er nødt til at arbejde efter objektive metoder. En personlig vurdering af om noget er kønt er vanskelig. En anden vigtig ting i beskrivelsen er potentialet i scenarierne, hvad er det vi har, og hvad er det vi kan forvente.

*Cowi.* Vi prøver at beskrive mulighederne i de forskellige scenarier, og hvad man kan forvente der vil ske.

*Flemming Larsen.* Størst mulig biologisk mangfoldighed, biodiversitet, i området bør være et af hovedmålene i scenarierne, udover kulturarven. Det bør være en af overskrifterne i de scenarier I skal komme med.

*Cowi.* Det er meget vanskeligt, hvad man skal prioritere, men området er så stort at der er mulighed for en meget stor biodiversitet. Der er f.eks. i højmoserne, som ikke i sig selv er områder med meget høj biodiversitet, arter som klokkelyng, soldug, tranebær og lignende som har det meget svært i Danmark, kan vi forsøge at skabe bedre vilkår for disse arter i de små højmoser der er tilbage, vil det være et meget vigtigt parameter.

*Henrik Bundgård.* Det er vigtigt at man f.eks. via billeder, forsøger at illustrere, hvordan det kommer til at se ud. De fleste mennesker har svært ved at forestille sig området ud fra tal, grafer og kort. Det er også vigtigt at man sætter ressourcer af til at sikre, at man når de mål man sætter sig, og ikke bare lukker pengekassen i når projektet er færdigt. Det er en lang proces inden man når de ønskede resultater.

*Henrik Bundgård.* Er der taget højde for den fordampning der sker i området?

*Cowi.* Der er en væsentlig større fordampning fra en åben vandflade end fra en veldrænet mark. Det er muligt at foretage en beregning af fordampningens omfang. Det er med i de overordnede beregninger.

*Henrik Bundgård.* Der er også et scenarium der hedder at vi gør ingenting, får vi også det med på kortet med samme signaturer, så man kan sammenligne.?

*Cowi.* Ja det vil også komme med på kortet.

*Henrik Bundgård.* Der mangler et scenarium for Sandlyng åen ind mod Garbølle Mose, kan der etableres et stryg i dette område?

*Cowi.* Det vil være muligt at lave forskellige løsninger således at man, udover de store stryg i Åmose åen, etablerer stryg der vil give vand til mindre afgrænsede områder. Man kan godt lave et stryg mellem øvre og nedre del af Sandlyng åen.

*Henrik Bundgård.* Det kortmateriale der er tilgængeligt er ikke korrekt, der er flere huse der f.eks. ikke er med.

*Kjeld Hansen.* Såvel ved flyscanningen som ved andre registreringer følges det op af registreringer i marken, således at man undgår den slags fejl.

*Cowi.* Vedrørende Jess Løkkegård's kontakt til lodsejerne, vil de oplysninger, som han måtte komme i besiddelse af, ikke tilgå Cowi, hvis lodsejerne ikke ønsker det.

Vi vil lave et sammendrag/kortfattet udgave af rapporten, det er ikke alle der læser den store rapport, som vil blive ganske omfattende. Den store rapport vil være tilgængelig, hvis man vil undersøge om arbejdet er gjort godt nok.

*Henrik Bundgård.* Vedr. de folk der har undersøgt de forskellige ting i området, vedlægges der en kompetenceliste for dem, således at man kan se om de reelt er kvalificerede?

*Cowi.* Dokumentation for de forskellige medarbejders kompetencer foreligger allerede i.f.m. afgivelse af budet på arbejdet. Derudover er det aftalt med Skov- og Naturstyrelsen at der ikke må ske udskiftninger i projektmedarbejdergruppen, uden at der foreligger en skriftlig godkendelse fra Skov- og Naturstyrelsen.

*Carsten Vig Jensen.* Det er vigtigt at man har undersøgt et større område end det egentlige projektområde. Der vil givet komme spørgsmål på det offentlige møde, som vil kræve at man har et vist kendskab til resten af området.

*Cowi.* Vi har viden og informationer om det øvrige område, ikke så detaljeret som i projektområdet, men vi vil være i stand til at svare på spørgsmål herom.

*Kjeld Braun.* Var det ikke en mulighed i stedet for at lave stryg og lignende i åen, at man rørlagde Åmose åen indenfor projektområdet og lavede en dæmning i hver ende og lavede en sø ovenpå?

*Cowi.* Det er et stort og andet projekt end det der undersøges nu. Men umiddelbart lyder det ikke som et nemt projekt.

*Flemming Larsen.* Bliver der lavet en vurdering af hvad naturgenopretning vil koste inden for de forskellige dele af området?

*Cowi.* I området vil der komme et overslag over økonomien af forskellige naturgenopretningstiltag. Man kan f.eks. vælge scenarium et plus et antal "frimærker" fra et af de andre scenarier. Slutkonklusionen kan være en kombination af de forskellige scenarier, der vil være mange muligheder for at kombinere tingene.

Generelt var der fra følgegruppen et ønske om, at der udarbejdes en meget klar og forståelige beskrivelse af anvendte tegn, grafer, kurver, signaturer m.v. Man risikerer nemt at noget, på grund af manglende forståelse, bliver misforstået.

*Cowi.* Det er vigtigt at anvende et historisk tidspunkt, som de fleste kan forholde sig til, derfor er de tre scenarier baseret på forholdene i år 2002.

*Henrik Bundgård.* Vil der være områder, hvor der er tilstrækkelig vanddybde til at der kan blive bestand af fisk, eller kan man skabe gode betingelser for fiskelivet?

*Kjeld Braun.* Vedrørende det videre forløb i processen med færdiggørelsen af forprojektbeskrivelsen, bør borgermødet ligge før følgegruppen behandler scenarierne afsluttende, kun herved opnås reel borgerinddragelse.

*Cowi.* Rapporten kan godt udleveres til en sluttet kreds der respekterer at der er tale om et foreløbigt udkast til den endelige forprojektbeskrivelse.

*Morten Rolsted.* Der er flere forskellige dele af borgerinddragelse. Både følgegruppen, hvor hvert medlem repræsenterer en kreds af borgere. Samt de udsagn der kommer i.f.m. Jess Løkkegårds

lodsejerbesøg. Hvis en lodsejer ikke ønsker at tale med Jess Løkkegård, indgår den pågældendes udsagn ikke i det videre forløb. Oplysninger om man vil være med vil gå videre i forløbet, hvorimod oplysninger om privatøkonomi og lignende forhold vil være en privat sag. Der vil være lodsejere der ikke ønsker deres økonomi eller andre følsomme emner fremlagt på et offentligt møde. Derfor har vi valgt, som tidligere nævnt, at lade Jess Løkkegård, besøge hver enkelt lodsejer.

*Arne Hastrup.* Vægtningen af de forskellige tilbagemeldinger i forbindelse med følgegruppens indstilling: bliver det lodsejere, sommerhusejere eller følgegruppen der bestemmer?

Det er væsentligt at vi får kendskab til de informationer som Jess Løkkegård får kendskab til, når vi skal tage stilling til scenarierne.

*Flemming Larsen.* Vi sidder her alle hver især som ”politikere” for det bagland vi repræsenterer, og ud fra det må vi arbejde. Anders Fischer og Arne Jørgensen sidder her som ”lyttere”.

*Cowi.* Jess Løkkegård’s opgave vil være en lodning af stemningen, ikke at få bindende tilsagn fra de enkelte lodsejere. Det er ligesom med forprojekteringen, der heller ikke er det endelige resultat. Han vil besøge den enkelte lodsejer med forprojektbeskrivelsen i hånden.

*Henrik Bundgård.* Når jeg har et eksemplar af forprojektbeskrivelsen med kortbilag udvisende de tre scenarier vil jeg indkalde dem jeg repræsenterer til et møde. Konklusionen herfra vil være mit bidrag til forprojektet. Hvis ikke dette er muligt vil jeg ikke bidrage til følgegruppens indstilling.

*Peter Christensen.* Kortet fra Jordfordelingskontorets besøg hos lodsejerne fra sidste undersøgelse, som viste holdningen til det store projekt, er endnu ikke som tidligere lovet modtaget.

*Morten Rolsted.* Vi har ikke adgang til frigive disse kort.

*Kjeld Hansen.* Formalia omkring frigivelsen af disse kort bør undersøges og et notat herom udsendes til følgegruppens medlemmer.

*Ad dagsordenens pkt. 3 Godkendelse af referater.*

Da referatet fra sidste møde ikke forelå, blev godkendelsen udsat til næste møde.

*Henrik Bundgård.* Som nævnt i indledninger er det beklageligt at man som følgegruppemedlem endnu ikke har modtaget referat fra sidste møde, hvori der er væsentlige bemærkninger. De andre referater har karakter af arbejdsnotater, og derfor er der ikke behov for godkendelse af disse.

*Morten Rolsted.* Enig med Henrik Bundgård i at det er beklageligt at referatet ikke er udsendt. Referatet vil meget snart blive udsendt.

Hvis man har bemærkninger til de to arbejdsnotater er de meget velkomne, snarest, inden de bliver lagt på hjemmesiden.

Arbejdspresset er meget stort i øjeblikket, så derfor og som en erkendelse af vigtigheden af referater fra møderne, er dette, som Kjeld Hansen nævnte ved mødets start, overdraget til en anden medarbejder på skovdistriktet.

*Ad dagsordenens pkt. 4. Kommende møder.*

*Kjeld Hansen.* Cowi’s rapport bør foreligge inden det offentlige møde.

*Henrik Bundgård.* Borgermødet bliver startskuddet på en offentlig diskussion, som bør køre parallelt med det politiske systems behandling af rapporten. Det bør ikke være afslutningen på en proces men derimod starten.

*Morten Rolsted.* Hvis man vælger at vente med borgermødet til efter frigivelsen af rapporten vil det være meget vigtigt at gøre det klart for alle, at det er starten på en proces og ikke afslutningen. Hvis ikke det er klart, vil mange føle at det er så som så med borgerinddragelsen.

*Peter Christensen.* Jeg bliver ofte spurgt af folk, der vil høre hvornår der foreligger noget konkret om projektet, og hvornår der skal være borgermøde. Derfor mener jeg, at vi a.h.t. troværdigheden, bør holde mødet inden rapporten er færdig.

*Niels Wichmann.* Der er tale om at man forelægger nogle modelforslag, ikke den endelige løsning.

*Anders Fischer.* Det tilbagevendende problem har indtil nu været, at der ikke er afsat midler til opkøb af jord. Den tekniske rapport og Jess Løkkegård's rapport kan bruges til at godtgøre at der er brug for midler til opkøb. Hvis projektet så ikke bliver til noget alligevel kan jorden sælges igen

På baggrund af de kommentarer der kom omkring fastlæggelse af de fremtidige møder blev følgende vedtaget:

- **10/8-06 Følgegruppemøde**, hvor vi drøfter kommenteringsudgaven.
- **17/8-06 Følgegruppemøde**, hvor den endelige rapport foreligger.
- **22/8-06 Offentligt borgermøde.**

Bemærkninger fra det offentlige møde vil indgå som bidrag til den endelige rapport der sendes op i systemet.

*Kjeld Hansen.* Det er også tid hvor man skal til at komme med skriftlige bemærkninger til rapporten, de må meget gerne sendes til mig fortløbende.

*Ad dagsordenens pkt. 5. Evt.*

*Flemming Larsen.* Man skal huske at afsætte tilstrækkelige midler til friluftslivet. Et godt eksempel er Skjern Å projektet, hvor man har etableret en lang række faciliteter til de besøgende i området. Tilbagemeldingerne fra Skjern Å området er, at stort set alle har glæde af disse tiltag, og at området besøges af mange mennesker.

*Henrik Bundgård.* Jeg vil meget gerne have at Power pointpræsentationen bliver sendt ud, og gerne før referatet.

*Kjeld Hansen.* Det vil vi gøre.